

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobce: **V. Z.**, zast. JUDr. Emílií Haškovou, advokátkou, se sídlem Kladno, Saskova 1479, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, Praha 5, Křížová 25, o částečný invalidní důchod, o kasační stížnosti žalobce podané proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 5. 4. 2004, č. j. 43 Cad 94/2003 – 40,

t a k t o :

Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 5. 4. 2004, č. j. 43 Cad 94/2003 - 40 **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

V podání ze dne 20. 5. 2003 označeném jako „obnova výplaty DIČ po úraze v dolech zavalení“, které došlo na Nejvyšší správní soud dne 23. 5. 2003, žalobce uvedl, že v roce 1978 mu byl přiznán částečný invalidní důchod. V roce 1990 začal po rekvalifikaci zasklívat okna a pracoval jako živnostník. V roce 1993 po něm chtěla ČSSZ přehled o výdělcích ještě před účetní uzávěrkou v listopadu 1993 a pro nesplnění této povinnosti mu byl nezákonně částečný invalidní důchod odebrán. Do roku 1995 s ním nikdo nejednal a ani mu nebylo doručeno žádné rozhodnutí. V tomto roce měl vyšší výdělky, a proto se o důchod nehlásil. Poté, po opětovném poklesu ve výdělcích požádal o obnovení výplaty částečného invalidního důchodu, avšak toto mu bylo odmítnuto s tím, že mu bylo sděleno, že musí podat novou žádost o částečný invalidní důchod. O odnětí dávky pak bylo nezákonně rozhodnuto až v roce 2001, a to zpětně. Žalobce namítal, že za osm let nezkoumal žádný soud nezákonnost postupu České správy sociálního zabezpečení spočívající v nezákonném odnětí částečného invalidního důchodu. Protizákonnost celé věci spatřoval rovněž i v tom, že soud I. stupně i odvolací soud je jedna a tatáž osoba. Zdůrazňoval, že v letech 1963 až 1981 pracoval v dolech se špičkovým výdělkem a od roku 1981 až 2003 pracuje jako sklenář s výdělkem 60.000 Kč.

Usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 7. 2003, č. j. Na 634/2003 – 5 bylo uvedené podání postoupeno Krajskému soudu v Praze. V uvedeném usnesení Nejvyšší správní soud výslovně konstatoval, že na krajském soudu bude, aby posoudil, zda se jedná o žalobu, kterou je možno za dané situace projednat, a dále aby tento soud eventuelně odstranil vady podání.

Krajský soud v Praze požádal o vyjádření žalovanou, dále vyžádal xerokopie rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 13. 3. 1998, sp. zn. 47 Ca 108/97, usnesení Městského soudu v Praze ze dne 26. 6. 2001, sp. zn. 14 Nc 1633/2001 a usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 6. 2003, sp. zn. 4 Ads 21/2003. Ve spise jsou dále založena podání žalobce ze dne 16. 2. 2004, 17. 2. 2004 a 3. 4. 2004, v nichž žalobce brojí proti nezákonnému postupu ČSSZ při odnětí částečného invalidního důchodu v roce 1993 a dovolává se toho, aby celá věc byla dána do pořádku.

Krajský soud v Praze usnesením ze dne 5. 4. 2004, č. j. 43 Cad 94/2003 – 40 žalobu odmítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Ve svém rozhodnutí vycházel z obsahu dávkového spisu a z posudkové dokumentace Pražské správy sociálního zabezpečení v Praze 6. Z těchto důkazů zjistil, že žalobci byl přiznán od 17. 2. 1978 částečný invalidní důchod v důsledku pracovního úrazu. Dále zjistil, že rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení ze dne 10. 1. 1994 byla podle § 106 odst. 2 zákona č. 100/1988 Sb. žalobci od 4. 2. 1994 výplata částečného invalidního důchodu zastavena pro nepředložení potvrzení o výši hrubých výdělků. Rozhodnutím ze dne 3. 2. 1997 byla zamítnuta žádost žalobce o částečný invalidní důchod, která byla podána dne 10. 4. 1996. V odůvodnění bylo uvedeno, že podle posudku lékaře Pražské správy sociálního zabezpečení v Praze 6 ze dne 17. 12. 1996 není žalobce částečně invalidní. Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 13. 3. 1998, sp. zn. 47 Ca 108/97 bylo uvedené rozhodnutí ze dne 3. 2. 1997 potvrzeno. V odůvodnění bylo uvedeno, že podle závěru posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 23. 5. 1997, 22. 7. 1997 a 6. 1. 1998 nebyl žalobce částečně invalidní v roce 1997 a podmínky pro ponechání částečné invalidity nesplňoval již v roce 1994. Rozsudek nabyl právní moci dnem 20. 6. 1998. Podáním ze dne 24. 4. 2001 se žalobce domáhal rozhodnutí o obnovení výplaty částečného invalidního důchodu. Usnesením Městského soudu v Praze ze dne 26. 6. 2001, sp. zn. 14 Nc 1633/2001 bylo řízení zastaveno a žádost žalobce o uvolnění dávky důchodového pojištění byla postoupena České správě sociálního zabezpečení, jako orgánu příslušnému k rozhodnutí. Odvolání žalobce proti posledně uvedenému usnesení Městského soudu v Praze bylo odmítnuto jako opožděně podané a to jak usnesení Městského soudu v Praze ze dne 26. 11. 2001, tak usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 2. 2002, sp. zn. 1 Cao 26/2002. Rozhodnutím žalované ze dne 20. 7. 2001 byl žalobci podle ustanovení § 96 odst. 4 zákona č. 100/1988 Sb. odňat od 4. 2. 1994 částečný invalidní důchod s odůvodněním, že podle posudku Posudkové komise MPSV v Praze 2 ze dne 6. 1. 1998 nesplňoval již k datu 4. 2. 1994 podmínky pro ponechání částečného invalidního důchodu. Podle doručky žalobce potvrdil převzetí tohoto rozhodnutí dne 3. 8. 2001 na adrese P. 6, S. 499/72a. Návrh na přezkoumání tohoto rozhodnutí ČSSZ ze dne 20. 7. 2001 nebyl ve lhůtě 30-ti dnů po jeho doručení podán, v dávkovém spise není žádné podání žalobce. Soud poté konstatoval, že i ve správním soudnictví je třeba zkoumat podmínky, za nichž soud může dále jednat. Uvedl, že v daném případě bylo ohledně částečného invalidního důchodu žalobce vydáno pravomocné rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 20. 7. 2001, jímž byl žalobci částečný invalidní důchod odňat od 4. 2. 1994. Žádné pozdější rozhodnutí se v dávkovém spise nenachází a žalobce sám žádné rozhodnutí nepředložil. Soud dospěl k závěru, že nejsou splněny podmínky ustanovení § 4

odst. 1 písm. a) a § 65 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen s. ř. s.). Dále konstatoval, že ve věci obnovení výplaty částečného invalidního důchodu bylo usnesením Městského soudu v Praze ze dne 26. 6. 2001, sp. zn. 14 Nc 1633/2001 řízení zastaveno a věc byla postoupena České správě sociálního zabezpečení. Na to bylo vydáno rozhodnutí ze dne 20. 7. 2001, shora již citované. Soud konstatoval, že nejsou splněny podmínky ustanovení § 4/1b a § 79 (nečinnost správního orgánu) a nejde ani o nezákonný zásah správního orgánu podle § 4 odst. 1 písm. c) s. ř. s. Konstatoval, že za dané situace nelze podání žalobce projednat, neboť nejsou splněny podmínky řízení ve správním soudnictví. Návrh žalobce na vydání opatření ve věci obnovy výplaty částečného invalidního důchodu byl proto podle § 46 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb. odmítnut.

Proti tomuto usnesení podal včas kasační stížnost žalobce (dále jen stěžovatel) a to z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a), b) a e) s. ř. s. Konkrétně namítal, že napadl žalobou rozhodnutí ČSSZ pro nezákonný postup proto, že mu byly neoprávněně zastaveny dávky částečného invalidního důchodu, údajně pro nedoložení „ekonomické podmínky“. Namítal, že v listopadu a prosinci 1993 nemohl přehled o příjmech za rok 1993 doložit, neboť jako OSVČ měl tuto povinnost až v únoru 1994. Trval na tom, že dávka mu měla být přinejmenším vyplacena v únoru a březnu 1994 a dále v roce 1995 a 1996. Svou zákonnou povinnost splnil potvrzením Finančního úřadu v Praze 6 předložením daňového přiznání. Dávky mu měly být vypláceny až do rozhodnutí v roce 1996, resp. v roce 1997, kdy bylo dáno rezumé o jeho přezkoumávaném zdravotním stavu. Namísto toho však obdržel rozhodnutí, proti kterému brojil, které zpětně anulovalo rozhodnutí vydané ve správním řízení s odstupem tří let. Za nejpodstatnější pochybení považoval stěžovatel to, že celá věc byla posuzována soudy všech stupňů, které potvrzovaly nezákonný postup Pražské a České správy sociálního zabezpečení. Zdůrazňoval, že rozhodnutí o zastavení dávky mu nebylo řádně doručeno, čehož si byla vědoma i úřednice správního orgánu, která dala podnět k vydání a doručení rozhodnutí v roce 2001, kdy bylo žalobci doručováno rozhodnutí o zpětném odebrání dávek, které mělo nahradit i podle ČSSZ původní rozhodnutí. Konstatoval dále, že ani jediný ze správních orgánů i soudů různých stupňů se touto okolností nezabýval. Žalobce vyslovil názor, že správní orgán úmyslně nesprávným postupem zakryl chybné a mylné rozhodnutí z 5. 1. 1994, jehož podkladem byl záznam o jednání ze dne 30. 12. 1993. Poukazoval na to, že vždy mělo být rozhodováno s ohledem na obsah jeho podání, který byl vždy zcela zásadní a směřoval proti nezákonnému zastavení výplaty dávek částečného invalidního důchodu. Navrhoval proto, aby usnesení Krajského soudu v Praze bylo zrušeno a věc byla tomuto soudu vrácena k dalšímu řízení. Stěžovatel pak kasační stížnost doplnil svým podáním ze dne 24. 4. 2004, v němž setrval na svých námitkách.

Česká správa sociálního zabezpečení se k podané kasační stížnosti nevyjádřila.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení z hledisek uvedených v § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. Podle ustanovení § 109 odst. 2 s. ř. s. je Nejvyšší správní soud vázán rozsahem kasační stížnosti; to neplatí, je-li na napadeném výroku závislý výrok, který napaden nebyl, nebo je-li rozhodnutí správního orgánu nicotné. Podle ustanovení § 109 odst. 3 s. ř. s. je Nejvyšší správní soud vázán důvody kasační stížnosti; to neplatí, bylo-li řízení před soudem zmatečné [§ 103 odst. 1 písm. c)] nebo bylo-li zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé, nebo je-li napadené rozhodnutí nepřezkoumatelné [§ 103 odst. 1 písm. d)], jakož i v případech, kdy je rozhodnutí správního orgánu nicotné.

V posuzované věci dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že řízení před soudem trpí vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci samé [§ 104 odst. 1 písm. d) s. ř. s.] a nelze vyloučit ani to, že došlo ke zmatečnosti řízení spočívající v tom, že chyběly podmínky řízení [§ 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s.].

Podle ustanovení § 4 odst. 1 s. ř. s. soudy ve správním soudnictví rozhodují o a) žalobách proti rozhodnutím správních orgánů, b) ochraně proti nečinnosti správního orgánu, c) ochraně před nezákonným zásahem správního orgánu, d) o kompetenčních žalobách, a dále podle odst. 2 tohoto ustanovení a) ve věcech volebních a b) ve věcech politických stran a politických hnutí. Z ustanovení § 2 s. ř. s. pak plyne, že ve správním soudnictví poskytují soudy ochranu veřejným subjektivním právům fyzických i právnických osob způsobem stanoveným tímto zákonem a za podmínek stanovených tímto nebo zvláštním zákonem rozhodují v dalších věcech, v nichž tak stanoví tento zákon.

Věci spadající do oblasti důchodového zabezpečení (pojištění) patří zcela nepochybně do větve správního soudnictví a při jejich posuzování je třeba postupovat podle zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní. Nutno však zdůraznit, že ochranu lze poskytnout jen za splnění podmínek uvedených v ustanovení § 4 odst. 1 písm. a) až c) s. ř. s. (když vyloučíme v posuzované věci, že by šlo o věc volební nebo o věc politických stran a hnutí, a o kompetenční žalobu). V dané věci tedy krajský soud mohl postupovat podle zákona č. 150/2002 Sb., ovšem pouze za situace, pokud by zjistil, že podání stěžovatele je žalobou proti rozhodnutí správního orgánu nebo žalobou proti nečinnosti správního orgánu nebo žalobou před nezákonným zásahem správního orgánu.

Tak tomu v posuzované věci nebylo.

Krajský soud se v napadeném usnesení postavil na stanovisko, že jde o žalobu (zřejmě proti rozhodnutí správního orgánu), neboť ve výroku svého usnesení žalobu odmítl. V odůvodnění rozhodnutí však současně uvedl, že nejsou splněny podmínky ustanovení § 4a a ustanovení § 65 s. ř. s., neboť Českou správou sociálního zabezpečení nebylo vydáno ohledně částečného invalidního důchodu žádné pozdější rozhodnutí než rozhodnutí ze dne 20. 7. 2001, které však nebylo žalobcem napadeno, a současně vyloučil, že by mohlo jít o ochranu proti nečinnosti správního orgánu a nebo o nezákonný zásah správního orgánu. Uvedené závěry však nejsou zcela přezkoumatelné.

V dané věci z podání stěžovatele ze dne 20. 5. 2003, které soud napadeným usnesením odmítl jako žalobu, především plyne, že se jím stěžovatel domáhal obnovy výplaty částečného invalidního důchodu, která mu byla zastavena v roce 1994. V tomto podání popisuje vývoj situace od zastavení výplaty této dávky s tím, že postup správního orgánu i soudu považuje za nezákonný. Stejný obsah mají i další jeho podání ze dne 16. 2. 2004, 17. 2. 2004 a 1. 3. 2004. V žádném z těchto podání však není zmínka o rozhodnutí správního orgánu, které by bylo těmito podání napadáno a výslovně se zde nehovoří ani o nečinnosti správního orgánu nebo o jeho nezákonném zásahu.

V kasační stížnosti je pak uváděno, že žalobce napadl rozhodnutí ČSSZ pro nezákonný postup, avšak není uvedeno, které rozhodnutí bylo takto napadeno. Na jiném místě kasační stížnosti je uvedeno, že žalobce obdržel rozhodnutí, proti kterému brojil, které zpětně anulovalo rozhodnutí vydané ve správním řízení s odstupem tří let, avšak ani na tomto místě kasační stížnosti není uvedeno, které rozhodnutí má stěžovatel

na mysli. I kasační stížnost je formulována jako námitky proti postupu žalované České správy sociálního zabezpečení při zastavení výplaty dávky a je v ní dovozováno, že stěžovatel měl mít dávky vyplaceny až do rozhodnutí v roce 1997. Kasační stížností je napadán i postup soudu od roku 1994 do současnosti.

Nutno dále konstatovat, že ani zjištění krajského soudu učiněná z dávkového spisu a z obsahu posudkové dokumentace (která však nejsou zcela přesná a úplná) a z jednotlivých rozhodnutí Městského soudu v Praze, Vrchního soudu v Praze a Nejvyššího správního soudu, neobjasňují pro posuzovanou věc nic, co by přispělo k identifikaci stěžovatelova podání z hlediska ustanovení § 4 odst. 1 s. ř. s. a zůstává faktem, že toto stěžovatelovo podání je nejasné, neboť je spíše žádostí o obnovení výplaty částečného invalidního důchodu s poukazem na nezákonný postup žalované České správy sociálního zabezpečení a soudů. Nezákonný postup správního orgánu však nelze napadat sám o sobě, ale pouze v rámci institutů uvedených v ustanovení § 4 odst. 1 písm. a), b) a c) s. ř. s. Protože však nebylo dosud objasněno, co vlastně stěžovatel svým podáním mínil, zůstávají pochybnosti o tom, zda vůbec byly splněny podmínky pro řízení před správním soudem. Protože soud tyto nejasnosti neodstranil postupem podle § 37 odst. 5 s. ř. s., jak mu to bylo ostatně i naznačeno v usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 7. 2003, a přesto toto podání považoval za žalobu ve smyslu § 4 písm. a) (neboť podání jako žalobu odmítl), je řízení zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé, případně jsou zde pochybnosti o tom, zda nejde o zmatečnost řízení před soudem spočívající v tom, že chyběly podmínky řízení [§ 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s.].

Za této situace nezbylo, než napadené usnesení s poukazem na ustanovení § 109 odst. 3 věty za středníkem zrušit a věc vrátit Krajskému soudu v Praze k dalšímu řízení. V dalším řízení je soud vázán vysloveným právním názorem, což znamená, že bude třeba, aby vyzval stěžovatele k tomu, aby sdělil, co vlastně svým podáním ze dne 20. 5. 2003 mínil, a čeho se jím dovolával. Sdělení stěžovatele, jímž objasní, čeho se podáním ze dne 20. 5. 2003 domáhal, bude pak třeba posoudit z hledisek uvedených v ustanovení § 4 odst. 1 písm. a), b) a c), s tím, že bude třeba objasnit, zda jde o žalobu ve správním soudnictví ve smyslu § 4a s. ř. s., což by ovšem předpokládalo, že stěžovatel označí rozhodnutí, které svým podáním napadl, nebo zda jde o ochranu proti nečinnosti správního orgánu nebo o ochranu před nezákonným zásahem správního orgánu. Teprve poté budou vytvořeny předpoklady pro zjištění, zda jde o žalobu ve smyslu § 4 odst. 1 s. ř. s. a zda je o ní možno rozhodnout ve smyslu zákona č. 150/2002 Sb., nebo zda jde o žádost o obnovu výplaty částečného invalidního důchodu, o níž není krajský soud oprávněn rozhodnout, a kterou by musel neformálním přípisem postoupit České správě sociálního zabezpečení k rozhodnutí (§ 81 a násl. a § 5 písm. a) bod 1 zákona č. 582/1991 Sb.).

V případném novém rozhodnutí o věci rozhodne soud i o náhradě nákladů řízení této kasační stížností (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. května 2005

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu

